

EDUKOWAĆ – TO NAUCZYĆ I WYCHOWAĆ. EDUKACJA OLIMPIJSKA W KSZTAŁCENIU SZKOLNYM I AKADEMICKIM – PREZENTACJA WYBRANYCH PROJEKTÓW WŁASNYCH

W roku 2024 po raz kolejny będziemy emocjonować się zmaganiem najlepszych sportowców świata na Igrzyskach Olimpijskich w Paryżu. Ten czas sportowej rywalizacji z poszanowaniem uniwersalnych wartości sportu i olimpizmu, do których należy zaliczyć pokojową walkę w atmosferze wzajemnego szacunku, braterstwa i fair play, jest okazją do sprawdzenia swoich umiejętności sportowych, tych sportowców, którzy uzyskali nominację do udziału w najważniejszym sportowym wydarzeniu o światowym zasięgu i znaczeniu.

Pierre de Coubertin – twórca nowożytnego ruchu olimpijskiego – powiedział o igrzyskach olimpijskich, że najważniejszą rzeczą w ich trakcie nie jest wygrywanie, ale branie w nich udziału, tak jak najważniejszą rzeczą w życiu nie jest zwyciężanie, ale dobrze prowadzona walka¹. Takie podejście do sportu i życia – aby mogło charakteryzować dzieci i młodzież – wymaga jednak starannego i odpowiedzialnego przygotowania ich przez nauczycieli, trenerów i wychowawców w procesie edukacji.

¹ Pierre de Coubertin, <https://www.goodreads.com/quotes/7574249-the-important-thing-in-the-olympic-games-is-not-to> (dostęp: 19.05.2024)

W dzisiejszym świecie zdominowanym przez kulturę posiadania i zmaterializowanego podejścia do istoty i sensu życia, edukacja, która mogłaby przywrócić właściwy porządek i usytuowanie wartości wyższych w hierarchii wartości osobistych, jest szczególnie potrzebna dzieciom i młodzieży. Nie należy też mieć wątpliwości, że w obliczu tego, dokąd zmierza współczesny świat, wzrasta i na nowo wymaga zdefiniowania rola dobrego edukatora, który będzie potrafił prowadzić ucznia po szlaku wartościowego życia. Ważny jest też klimat, w którym edukacja powinna być realizowana, a więc należy dążyć do tego, aby relację między uczniem i nauczycielem cechowało podejście podmiotowe. Edukacja ma służyć uczniom, pomóc im dobrze rozpoznać samego siebie i świat, w którym przyszło im żyć, i za który powinni umieć w przyszłości wziąć odpowiedzialność. „Podstawę dla podmiotowości nauczycieli i uczniów – zauważa E. Piotrowski – stanowi dobrze zorganizowany proces kształcenia, uwzględniający prawo ucznia do własnego widzenia siebie i innych. Postrzegania i poznawania świata przez pryzmat własnych doznań i doświadczeń”².

Edukacja rozciąga się na dwa obszary oddziaływania nauczyciela na ucznia, tj. kształcenie i wychowanie. Ten pierwszy dotyczy wyposażania dziecka w zasób niezbędnej wiedzy, umiejętności i nawyków, ale kształcenie ma też na celu rozwijanie procesów poznawczych, zdolności, zainteresowań, zamiłowań i uzdolnień dziecka – ucznia³. Wychowanie natomiast, jest procesem, który traktować należy jako „jeden z najbardziej podstawowych rodzajów działalności ludzkiej w stosunku do drugiego człowieka i włączone zostaje w fizyczną, duchową i intelektualną przestrzeń ludzkiego działania, która jest zawsze osadzona w przeszłości, aktualizuje się w teraźniejszości i jest zwrócona ku przyszłości”⁴. Zadania dla tak rozumianego wychowania – na co zwraca uwagę J. Tarnowski – da się określić jednoznacznie:

- a) Ma być zindywidualizowane, zależne od celu danej osoby, jej właściwości wrodzonych, płci, kultury i tradycji ojczystych
- b) Powinno być nastawione na „braterskie z innymi narodami współżycie dla wspólnego dobra i wspierania prawdziwej jedności oraz pokoju na ziemi”

E. Piotrowski (2006), *Nauczyciel i uczeń jako równoprawne podmioty procesu kształcenia*. „Wychowanie na co dzień”, 7-8: 154-155, s. 5

³ F. Bereźnicki (2011), *Podstawy dydaktyki*. Kraków: 24

⁴ J. Lorenc (2015), *Wychowanie człowieka w ujęciu pedagogiki personalistycznej*. Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Humanista. Pedagogika, s.13, <https://scholar.google.pl/citations?user=vFsAoagAAAAJ&hl=pl&oi=sra> (dostęp: 16.03.2024)

- c) Polega na pomocy w harmonijnym rozwijaniu fizycznym, moralnym, intelektualnym osoby ludzkiej i w osiągnięciu prawdziwej wolności
- d) (...) dzieci i młodzież mają prawo, aby pobudzano ich do oceny wartości moralnych wedle prawidłowego sumienia i do przyjmowania owych wartości przez osobisty wybór (...)⁵.

W świetle tego, co powiedziano powyżej, nie budzi wątpliwości fakt, że do prawdy, dobra i piękna, uznawanych za najwyższe i uniwersalne wartości, trzeba być wychowanym. W taki sposób, aby nie tylko te wartości chwalić, uważać za słuszne, ale przede wszystkim, aby traktować je jako drogowskaz na drodze własnego życia – drodze wyborów, decyzji, rozstrzygnięć, ocen i kompromisów.

Warto zauważyć, że dobrze prowadzone wychowanie fizyczne, od szkoły podstawowej począwszy, a na szkole wyższej kończąc, jest więc ważnym elementem w procesie kształtowania postaw sportowych i przygotowania do uczestnictwa w sporcie w okresie całego życia. Daje szansę nie tylko na zaspokojenie potrzeb i zainteresowań uczniów, ale przygotowuje też do kierowania się cenionymi z wychowawczego punktu widzenia wartościami w życiu dorosłym⁶.

Współczesny sport i rywalizacja między sportowcami, która toczy się nie tylko dla tych, którzy biorą w niej udział, ale także dla tych, którzy ją obserwują i emocjonują się jej przebiegiem, także wymaga ustalenia jednoznacznych reguł, które pozwolą dać taką samą szansę każdemu sportowcowi, który walczy o zwycięstwo. Zasadą, która na to pozwala jest właśnie fair play. „Fair play – jak mawiał Rene Maheu, były sekretarz generalny UNESCO – jest kultem gestu, pozbawionego jakichś przesłanek czerpania korzyści, gestu, którego piękno polega na zupełnej bezinteresowności, a więc objawem kultury w najczystszej postaci”⁷ Postawa fair play będzie się zatem manifestować w życiu tych, którzy zostali w jej duchu wychowani. Inaczej być nie może. Ponadto, bez fair play sport nie ma sensu, przestaje być sportem, a sportowa walka staje się bitwą, a nie dialogiem⁸.

Walka prowadzona bez zasad, zawsze unicestwia i zubaża – cel i tych, którzy pragną go osiągnąć, a dialog wzbogaca i uszlachetnia. Wie o tym każdy trener i nauczyciel, który wychowuje do sportu i przez sport. Ładnie

⁵ J. Tarnowski (1993), *Jak wychowywać?* Warszawa, s. 70

⁶ Z. Dziubiński (2022), *Zmiany postaw i zachowań Polaków w dziedzinie sportu*. W: Tenże, *Socjologia sportu i olimpizmu*. Warszawa: 287-312.

za: K. Zuchora (1993), *Edukacja olimpijska w szkole. Sprawa honoru*. „Kultura Fizyczna”, 1-2, s. 24

⁸ Tamże, s. 25

powiedział o tym Ted Lasso, bohater filmu pod takim właśnie tytułem, pracujący w Wielkiej Brytanii trener futbolu amerykańskiego, który tłumaczył swojemu małemu synkowi na czym polega jego nowa praca trenera: „Kiedy wychodzą na boisko nie mam już nic do roboty. Nie mam nad zawodnikami żadnej kontroli. Nie mogę im doradzać ani ich chronić. Muszę wierzyć, że to, czego ich nauczyłem, będzie miało na nich dobry wpływ. I kiedy będą beze mnie podejmują na boisku dobre decyzje”⁹. Jednak dobre decyzje będą podejmować ci, którzy zostali starannie wychowani, a wychowawcy udało się rozbudzić w nich wrażliwość na to, co dobre, prawdziwe i piękne.

Edukacja olimpijska jest dziś traktowana jako jedna z możliwości włączania w sport, ponieważ jej celem jest między innymi rozbudzanie zainteresowania tą właśnie dziedziną kultury fizycznej. To włączenie może się dokonywać przez pełnienie różnych ról w sporcie, na przykład zawodnika, trenera, menadżera, organizatora czy animatora. Koncepcja edukacji olimpijskiej jest charakteryzowana w dwojaki sposób. Po pierwsze określa zamiar przygotowania poszczególnych krajów i społeczeństw do odbioru widowiska sportowego jakim są igrzyska olimpijskie, przez promocję wiedzy na temat szeroko rozumianego olimpizmu. Po drugie – stanowi nośny instrument w procesie edukacji dzieci i młodzieży, uwzględniając szansę na ich socjalizację i samorealizację, partnerstwo w interakcji wychowawczej, możliwość podjęcia głębokiej refleksji etycznej i rozbudzania potrzeby własnego doskonalenia się, tak w sporcie, jak i poza nim¹⁰.

Edukacja olimpijska – przykłady praktyczne.

Projekty własne zrealizowane w środowisku akademickim

Osoby studiujące na kierunkach Wychowanie fizyczne i Sport przygotowują się do pracy z dziećmi i młodzieżą, która ma polegać nie tylko na wyposażaniu w niezbędne umiejętności ruchowe będące podstawą kształcenia instrumentalnego. Nie mniej ważnym, a może nawet ważniejszym zadaniem nauczyciela wychowania fizycznego i trenera – instruktora sportu, jest wychowanie młodych do aktywności fizycznej, czyli rozbudzenie potrzeby uczestniczenia w kulturze fizycznej w okresie całego życia i ukształtowanie postawy, która będzie manifestowała się podejmowaniem różnych form aktywności fizycznej – najlepiej, tych ulubionych. Do sportu i przez sport, ale także do życia poza sportem „Dzieci

⁹ E. Winnicka (2024), *Na boisku*. „Charaktery. Magazyn psychologiczny”, 3-4, s. 12

¹⁰ Z. i R. Żukowscy (1992), *Edukacja olimpijska młodzieży elementem przygotowań do igrzysk (na przykładzie wybranych krajów)*. „Kultura Fizyczna”, 5-6, s. 4

trzeba tak wychowywać – twierdzi Tomasz Rybak – aby podawały sobie ręce, a nie podstawiały nogi”¹¹.

Do tej roli – nauczyciela i wychowawcy w obszarze wychowania fizycznego i sportu – trzeba jednak studenta dobrze przygotować. Można to robić w ramach różnych przedmiotów realizowanych podczas edukacji akademickiej, między innymi takich, jak pedagogika kultury fizycznej i pedagogika w sporcie. Autorka niniejszej pracy przez wiele lat prowadziła ze studentami zajęcia, podczas których realizowała treści z zakresu edukacji olimpijskiej. Chcąc podzielić się własnymi pomysłami, dotyczącymi tego, w jakiej formie wprowadzać edukację olimpijską do nauczania akademickiego, poniżej prezentuję scenariusze takich zajęć, które wykorzystywałam podczas pracy dydaktycznej ze studentami, a mogą być one wykorzystane przez nauczycieli wychowania fizycznego i trenerów w pracy dydaktyczno-wychowawczej z dziećmi i młodzieżą

Edukacja olimpijska – warsztaty dla studentów

Cele zajęć:

- przekazanie, usystematyzowanie i utrwalanie wiedzy o olimpiźmie, ruchu olimpijskim, filozofii i edukacji olimpijskiej;
- wskazywanie na wartości wychowawcze sportu, w tym sportu olimpijskiego i możliwości wykorzystania ich w edukacji dzieci i młodzieży;
- kształtowanie postawy współpracy, wzajemnego szacunku i rywalizacji w duchu fair play u uczestników zajęć.

Przebieg zajęć:

1. Igrzyska olimpijskie to..... (dokończ zdanie).

Uczestnicy zajęć pracują indywidualnie. Każdy ma za zdanie zapisać na kartce lub w zeszycie, dokończone zdanie według własnego pomysłu. Następnie, kolejno każdy odczytuje wynik swojej pracy, aby w toku dyskusji grupowej wypracowano definicję pojęcia *igrzyska olimpijskie*. W trakcie dyskusji należy zwrócić uwagę na różnicę znaczenia pojęć: *igrzyska olimpijskie* i *olimpiada*, które nie rzadko są traktowane jako synonimy (zdarza się to nawet w środowisku dziennikarzy sportowych). Poszukiwanie odpowiedzi na pytania: *W czym wyraża się wyjątkowość igrzysk olimpijskich? czy Dlaczego udział w igrzyskach olimpijskich jest nobilitacją dla sportowca?* – to przykłady pytań, które może zadać prowadzący w ramach zainicjowania rozszerzonej dyskusji na ten temat z uczestnikami zajęć.

¹¹ WielkieSłowa.pl: <https://pl.pinterest.com/pin/341147740499585108/> (dostęp: 19.03.2024)

2. Konkurs na hasło promujące „fair play”

Każdy ze studentów proponuje hasło, które ma na celu promować i popularyzować postawę fair play (niekoniecznie tylko w sytuacji sportowej). Np. „FAIR PLAY TO MOJA TARCZA PRZECIWIW BYLE-JAKOŚCI” (pomysł autorki). Każdy z autorów zapisuje swoje hasło na tablicy. Następnie przeprowadza się plebiscyt na trzy najlepsze – zdaniem uczestników – hasła (głosowanie indywidualne; zasadą jest nie głosować na własne hasło) i wyłania zwycięzców, według zasad rywalizacji sportowej, przyznając medale: złoty, srebrny i brązowy.

3. Wspominamy letnie i zimowe igrzyska olimpijskie

Przygotowanie do tego zadania jest konieczne wcześniej. Traktuje się je jako przygotowanie studentów do udziału w zajęciach (praca grupowa), a wyjaśnienie sposobu wykonania zadania należy omówić na zajęciach poprzedzających. W tym celu uczestnicy dzielą się na dwie grupy. Każda grupa ma za zadanie (jako pracę wykonaną w ramach przygotowania do zajęć), wykonać plakat ilustrujący historię odbytych w przeszłości igrzysk olimpijskich (jedna grupa opracowuje plakat dedykowany igrzyskom letnim, poczynając od roku 1896, a druga zimowym, od roku 1924), wskazując na rok, miasto i państwo organizatora. Podczas zajęć, w wyniku prezentacji przygotowanych plakatów, opracowuje się „mapę” Igrzysk Olimpijskich. Zauważamy, które kontynenty były gospodarzami IO i jak często? Czy istnieje kontynent, który nigdy nie był gospodarzem IO? Które kraje europejskie nie były nigdy gospodarzami IO (kto, lub co mogło o tym decydować? itp.). Wykonane plakaty mogą następnie „udekorować” ścianę w sali, aby w przyszłości (również w odniesieniu do innych grup studenckich) przypominać i utrwalać treści, które są na nich prezentowane. Inną wersją tego ćwiczenia może być również plebiscyt wiedzy, do którego należy się przygotować wcześniej (indywidualnie), studiując historię dotyczącą organizowania kolejnych letnich i zimowych igrzysk olimpijskich. Podczas zajęć uczestnicy dzielą się na dwie grupy (rywalizacja zespołowa), aby nawzajem (raz jeden, raz drugi zespół) odpytywać się z wiedzy o IO, podając np. rok – aby przeciwnicy wskazali miasto – gospodarza IO, lub odwrotnie – podając miasto – wskazywali rok, w którym to miasto było gospodarzem IO. Za poprawną odpowiedź grupa otrzymuje punkt. Rywalizację wygrywa zespół, który zdobędzie więcej punktów. Można ewentualnie do tego ćwiczenia wprowadzić rzuty piłką, którą uczestnicy będą do siebie podawać, wywołując w ten sposób osobę do odpowiedzi (i – o ile osoba wskazana nie zna odpowiedzi, to tzw. „eksperta”, który korzystając

z plakatu podpowiada swojej grupie poprawną odpowiedź w czasie nie dłuższym niż np. 5 sek.).

4. **Mini wykład nt. MKOl, PKOl, PAOl**

Do tej części zajęć zgłaszają się chętni studenci (jeśli nie ma ochotników, to prowadzący wybiera sam osoby, które są zobowiązane do przygotowania samodzielnie, w ramach pracy własnej i na podstawie wskazanej literatury, krótkie, kilkuminutowe wykłady na temat: Międzynarodowego Komitetu Olimpijskiego (MKOl), Polskiego Komitetu Olimpijskiego (PKOl), Polskiej Akademii Olimpijskiej (PAOl). W treści wykładu należy podać między innymi daty utworzenia powyższych organizacji działających na rzecz popularyzowania i organizacji ruchu olimpijskiego, cele i zakres działań, nazwiska aktualnych przewodniczących, podejmowane akcje czy realizowane projekty i programy etc. Na zajęciach osoby odpowiedzialne za to zadanie prezentują swój mini wykład (sugeruje się przygotowanie prezentacji Power point; wystąpienie może skutkować otrzymaniem oceny).

5. **Konkurs wiedzy o olimpiźmie**

Prowadzący przygotowuje zestaw pytań dotyczących problematyki olimpiźmy. Przeprowadzając konkurs wiedzy czyta kolejne pytania, a zadaniem uczestników, którzy znają na nie odpowiedź jest jak najszybsze zasygnalizowanie chęci jej udzielenia. Kto zna odpowiedź na pytanie szybko wstaje z krzesła, zgłaszając w ten sposób gotowość udzielenia odpowiedzi. Za poprawną odpowiedź uczestnik otrzymuje punkt. Kto zgromadzi najwięcej punktów – wygrywa konkurs (nagrodą dla zwycięzcy może być np. ocena bardzo dobra z przedmiotu). *Inna wersja konkursu:* przygotowanie gry planszowej (np. imitującej trasę wyścigu rowerowego, w której gra się z użyciem kostki do gry i pionków). Pola specjalnie oznakowane na planszy – trasie wyścigu, to pola, na których prowadzący zadaje pytania dotyczące wiedzy o olimpiźmie (gracz trafiający na pole z pytaniem, odpowiada na nie – za poprawną odpowiedź otrzymuje dodatkowy profit, np. posuwa się o dwa pola do przodu).

Poniżej proponowany (przykładowy) zestaw pytań konkursowych (można przygotować ich dowolną liczbę w zależności od potrzeb i celów zajęć):

1. W którym roku powstał MKOl?
2. W którym roku powstał PKOl i kto został pierwszym prezesem PKOl?
3. Jak nazywa się aktualny prezes PKOl?
4. Czy taekwondo jest dyscypliną olimpijską?

5. W którym roku zanotowano po raz pierwszy imię zwycięzcy starożytnych igrzysk olimpijskich?
 6. Co to jest „pokój boży”?
 7. Podaj dokładny dystans biegu maratońskiego?
 8. Co to jest olimpiada?
 9. Wymień główne idee ruchu olimpijskiego?
 10. W jaki sposób nagradzano zwycięzców olimpijskich w starożytności?
 11. Gdzie odbyły się ostatnie zimowe Igrzyska Olimpijskie?
 12. Czy Janusz Kusociński był olimpijczykiem?
 13. W którym roku i gdzie J. Kusociński zdobył medal olimpijski?
 14. Czy J. Kusociński jest absolwentem CIWF w Warszawie?
 15. W jakiej konkurencji J. Kusociński zdobył swój złoty medal olimpijski?
 16. Wymień trzech lekkoatletów polskich – medalistów IO?
 17. Wyjaśnij symbolikę flagi olimpijskiej?
 18. Jaki kolor ma koło na fladze symbolizujące Europę?
 19. Kto zaprojektował flagę olimpijską?
 20. Wyjaśnij dla kogo są organizowane Igrzyska paraolimpijskie?
 21. Wyjaśnij dla kogo są organizowane Olimpiady specjalne?
 22. Wymień symbole olimpijskie?
 23. W którym roku zaprzestano organizować olimpijskie konkursy sztuki?
 24. Czy znicz olimpijski zgaśł kiedykolwiek podczas trwania IO?
6. **Dziesięć pytań do sportowca lub nauczyciela wychowania fizycznego**
Wywiad ze sportowcem lub nauczycielem wychowania fizycznego nt. wartości i korzyści płynących z uprawiania sportu, rozwoju zainteresowań sportowych, przebiegu kariery sportowej itp. Jeśli istnieje taka możliwość, to na spotkanie można zaprosić sportowca, który trenuje jakąś dyscyplinę sportu, a uczestnicy (wcześniej poinformowani o tym fakcie) przygotowują się do przeprowadzenia z tą osobą wywiadu tematycznego (przygotowanie polega na przygotowaniu pytań, które można będzie zadać osobie, z którą prowadzany jest wywiad). Osobą, która udziela wywiadu może być także nauczyciel wychowania fizycznego, który będzie mógł opowiedzieć o swojej sportowej pasji.
7. **Sylwetka sportowca – laureata nagrody fair play PKOl**
Studium przypadku dotyczące przyznania nagrody fair play sportowcowi za szczególnie wyróżniające się zachowanie podczas rywalizacji sportowej. Prowadzący przedstawia osobę sportowca

– laureata i okoliczności przeprowadzenia plebiscytu. Omawia warunki i zasady przyznawania nagrody fair play (krótka prezentacja).

W dyskusji z uczestnikami zajęć można poruszyć następujące kwestie: za jaki gest lub zachowanie dany sportowiec otrzymał tę nagrodę; jak uczestnicy oceniają decyzję komisji fair play?; czy to, co zrobił laureat zasługuje na taką nagrodę i dlaczego?; czy powinno się honorować sportowców nagrodami fair play?; czy, a jeśli tak, to dlaczego warto młodzieży prezentować sylwetki wybitnych sportowców?; czy postawa sportowców może być zachętą do naśladowania przez dzieci i młodzież?, itp.

8. Krzyżówka z hasłem

Krzyżówka, której głównym hasłem jest termin „SPORT” Można zaproponować rozwiązywanie krzyżówki w małych grupach. Ta grupa, która pierwsza rozwiąże krzyżówkę i poda hasło główne zyskuje przywilej polegający na zdefiniowaniu pojęcia *sport*. Prowadzący zajęcia przeprowadza z tą grupą dyskusję, której celem będzie ewentualne skorygowanie podanej definicji i opracowanie właściwej, którą uczestnicy zajęć mogą zanotować w swoich zeszytach.

9. Analiza sytuacji sportowej

Prowadzący przygotowuje opis jakiejś konkretnej sytuacji sportowej, która wydarzyła się na boisku, a jej przebieg może budzić kontrowersje. Dyskusja z uczestnikami zajęć jest ukierunkowana na omówieniu tego zdarzenia, rozstrzygnięcie ewentualnych kwestii spornych, ocenienie zachowania sportowców biorących w nim udział, pod kątem kierowania się lub nie, zasadą fair play podczas walki sportowej. Prowadzący zwraca uwagę na klimat dyskusji, argumentację i kieruje rozmową.

Lekcja w krainie pięciu kółek olimpijskich – projekt dla studentów

Cele zajęć:

- wyeksponowanie faktów i zdarzeń ważnych dla rozwoju olimpizmu i ruchu olimpijskiego w Polsce;
- stworzenie okoliczności do sprawdzenia wiedzy studentów na temat olimpizmu;
- rozbudzenie zainteresowania problematyką olimpijską.

Przebieg zajęć:

1. Wprowadzenie do zajęć

Krótkie wprowadzenie do zagadnienia, które ma być omawiane na zajęciach polega na przedstawieniu przez prowadzącego tematu i celów zajęć oraz wyjaśnieniu postulowanego aktualnie podejścia

do edukacji olimpijskiej (podanie definicji, wskazanie na tory edukacji olimpijskiej w edukacji i ich objaśnienie). Następnie prowadzący wyjaśnia sposób przebiegu zajęć, które mają formułę quizu wiedzy o olimpiźmie i nowożytnych igrzyskach olimpijskich. W celu przeprowadzenia konkursu wiedzy o olimpiźmie wykorzystano film edukacyjny dostępny na YouTube¹².

2. Obejrzyj uważnie film

Prezentacja kilkuminutowego filmu, w którym Elżbieta Ocipińska prezentuje ważne fakty dotyczące nowożytnych igrzysk olimpijskich. Studenci powinni obejrzeć film w skupieniu, aby zapamiętać jak najwięcej podanych w nim treści, które zostaną następnie wykorzystane podczas quizu (konkursu) wiedzy.

3. Sprawdź się – quiz wiedzy o olimpiźmie

Prowadzący przygotowuje zestaw pytań dotyczących wyłącznie treści podanych w filmiku przez prowadzącą wykład. Pytania mają charakter zamknięty i są wyświetlane na slajdach. Uczestnicy przygotowują kartę odpowiedzi w taki sposób, że w układzie pionowym, na kartce zapisują kolejne numery pytań, tak, aby następnie móc przy nich wpisać wybraną odpowiedź na pytanie (a, b lub c). Należy określić czas prezentacji pytania i odpowiedzi, tak, aby uczestnicy mogli je ze zrozumieniem przeczytać i wybrać właściwą odpowiedź (np. 5 sekund). Należy zwrócić uwagę na zasady uczciwej rywalizacji w trakcie quizu, a więc samodzielność odpowiedzi, nie podpowiadanie innym i nie ściąganie od innych. Po zakończeniu quizu prowadzący podaje kolejno poprawne odpowiedzi, a zadaniem uczestników jest skonfrontowanie ich z własnymi i policzenie liczby zdobytych punktów (za każdą poprawną odpowiedź przyznaje się 1 punkt). Zwycięzców quizu wyłania się według zasady: osoba z najwyższą liczbą punktów otrzymuje „złoty medal” czyli ocenę bardzo dobrą, kolejna „medal srebrny” – ocena dobra z plusem i trzecie miejsce to „medal brązowy” – ocena dobra (można zaproponować również własny sposób na nagrodzenie i wyróżnienie zwycięzców konkursu).

Pytania i odpowiedzi do treści filmu:

1. W którym roku odbyły się pierwsze starożytne igrzyska olimpijskie?
a) 766 r. p.n.e.; b) 776 r. p.n.e.; c) 677 r. p.n.e.

¹² E. Ocipińska (2020), Lekcja w krainie pięciu kółek olimpijskich (2020), Muzeum Sportu i Turystyki w Warszawie, Dział Edukacji i Promocji, <https://www.youtube.com/watch?v=DgZCGbdxRuE> (dostęp: 17.06.2024).

2. Starożytne igrzyska olimpijskie zaprzestano organizować w roku:
a). 393 r. p.n.e.; b). 373 r. p.n.e.; c). 293 r. p.n.e.
3. Pierwsze nowożytne igrzyska olimpijskie zorganizowano w roku:
a) 1796; b). 1894; c). 1896
4. Nowożytne igrzyska olimpijskie wskrzesił:
a) Juan Antonio Samaranch; b). Pierre de Coubertin; c). Dimitrios Wikelas
5. Które symbole olimpijskie zawdzięczamy Pierre de Coubertin?
a) Karta olimpijczyka, hymn olimpijski, flaga olimpijska, przyrzeczenie olimpijskie, określenie znaczenia kół olimpijskich
b) Maskotka olimpijska, hymn olimpijski, przyrzeczenie olimpijskie, określenie znaczenia kół olimpijskich
c) Karta olimpijczyka, maskotka olimpijska, przyrzeczenie olimpijskie, hymn olimpijski, flaga olimpijska
6. Kobiety wystartowały po raz pierwszy na igrzyskach olimpijskich w roku:
a) 1896; b). 1900; c). 1904
7. Medale olimpijskie w trzech kolorach po raz pierwszy przyznano w roku:
a) 1896; b). 1900; c). 1904
8. Oficjalne motto olimpijskie to:
a) Szybciej, Wyżej, Mocniej; b). Wyżej, Dalej, Silniej; c). Mocniej, Dłużej, Szybciej
9. Który kontynent symbolizuje czerwony kolor na fladze olimpijskiej?
a) Europę; b). Amerykę; c). Australię
10. Do oficjalnych symboli olimpijskich nie zalicza się:
a) Hymnu olimpijskiego; b). Maskotki olimpijskiej; c). Karty olimpijskiej

Edukacja olimpijska w szkole podstawowej

Przez wiele lat sprawowałam funkcję opiekuna Studenckiego Koła Naukowego *Pedagogiczny Krąg*. W ramach działalności naukowo – dydaktycznej przeprowadziliśmy ze studentami wiele ciekawych inicjatyw i projektów. Jednym z nich było przygotowanie i zrealizowanie programów edukacji olimpijskiej w szkołach podstawowych. Ta inicjatywa spotkała się z dużym zainteresowaniem dyrektorów placówek, nauczycieli wychowania fizycznego i uczestniczących w nich uczniów.

Ze szkolnego boiska na olimpijskie igrzyska – warsztaty dla uczniów Szkoły Podstawowej w Starych Babicach

Projekt realizowano podczas zimowej przerwy dydaktycznej, dla uczestników tzw. *Białej szkoły* i był on dedykowany uczniom IV klasy. Wzięło w nim udział 20 uczestników. Zaplanowano dwa spotkania w ciągu dwóch kolejnych dni, z których każde trwało 90 minut.

W pierwszym dniu zajęcia miały charakter teoretyczny, a w ich trakcie zapoznano dzieci z głównymi założeniami i historią ruchu olimpijskiego, wykorzystując w tym celu metody aktywizujące. Celem zajęć było wprowadzenie młodych uczniów w klimat problematyki olimpijskiej, przekazanie im wiedzy dotyczącej olimpizmu, m.in. o igrzyskach olimpijskich, historii starożytnych igrzysk, sportach i symbolach olimpijskich. W celu usystematyzowania i utrwalenia wiedzy uczestnicy m.in. rozwiązywali krzyżówkę tematyczną i sprawdzali się w quizie wiedzy o olimpizmie i igrzyskach olimpijskich.

W drugim dniu zorganizowano dla uczniów zajęcia sportowe, czyli *Mini Igrzyska Olimpijskie*, które zachowały pewne kanony formuły olimpijskiej: uroczyste otwarcie turnieju i przywitanie uczestników – sportowców, którzy zostali podzieleni na zespoły reprezentujące różne państwa oznaczone odpowiednimi flagami, podniesienie flagi olimpijskiej, złożenie uroczystego ślubowania (zawodnicy, sędziowie), przeprowadzenie turnieju sportowego w duchu zasady fair play, wręczenie medali zwycięzcom, uroczyste podsumowanie i zamknięcie wydarzenia sportowego.

„Zespoły narodowe” rywalizowały w kilku konkurencjach sprawnościowych, przygotowanych adekwatnie do wieku uczestników, ich sportowych możliwości i umiejętności (z odpowiednimi modyfikacjami w zakresie wykonania i wykorzystanych przyborów). Były to następujące dyscypliny: saneczkarstwo, hokej, bieg sztafetowy, slalom równoległy stylem łyżwowym, drużynowy konkurs skoków narciarskich, curling.

Po zrealizowaniu projektu przeprowadzono ewaluację wśród uczestników, wykorzystując w tym celu metodę sondażu diagnostycznego i autorski kwestionariusz ankiety, którym badano opinie uczniów dotyczące zajęć. Wyniki ewaluacji posłużyły do przygotowania wystąpienia podczas Konferencji Studenckich Kół Naukowych, której organizatorem była Akademia Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie¹³ Zaobserwowano duże

¹³ P. Kaftanowicz, E. Konopka-Konert (2018), *Opinia uczniów klasy IV o odbytych warsztatach pt. „Ze szkolnego boiska na olimpijskie igrzyska”* W: I. Rutkowska (red.), *Zagadnienia kultury fizycznej, fizjoterapii i zdrowia w badaniach młodych naukowców*, s. 82

zainteresowanie uczniów treścią warsztatów i nie mniejsze zaangażowanie podczas rozgrywek sportowych. Analiza wyników badań potwierdziła, że dla większości uczniów problematyka zajęć była ciekawa, a także znaczący odsetek uczniów ocenił swoje zaangażowanie w zajęcia jako duże. Wskazując na korzyści wyniesione z zajęć podkreślano przede wszystkim możliwość uczenia się tego, jak pokonywać lęk przed nowym i nieznanym wyzwaniem, współpracować z innymi i sędziować. Uczestnicy stwierdzili, że w przyszłości chcieliby jeszcze więcej dowiedzieć się o igrzyskach olimpijskich, co może świadczyć o tym, że ich zainteresowanie zagadnieniem zostało rozbudzone¹⁴.

Zrealizowanie powyższego projektu potwierdziło, że zajęcia tego typu są dobrze odbierane przez uczniów, a przybliżanie im znaczenia zasady fair play w sporcie i życiu codziennym powinno stać się ważnym celem w szkolnym wychowaniu fizycznym. Natomiast zapoznanie dzieci i młodzieży z sylwetkami utytułowanych sportowców może być pomocne w odnajdywaniu osobistych autorytetów.

Edukacja olimpijska jest obecna w mojej szkole – autorski program z wykorzystaniem technologii informatycznych

Jeszcze jednym pomysłem na to, jak wprowadzać dzieci i młodzież w świat wiedzy i wartości olimpijskich, było wdrożenie przez jednego z uczestników naszego Koła Naukowego pomysłu na wzbogacenie programu dydaktyczno-wychowawczego o treści z zakresu edukacji olimpijskiej w jednej z warszawskich szkół podstawowych¹⁵. Takie treści były zamieszczane na stronie internetowej szkoły, aby uczniowie mieli do nich swobodny dostęp w dowolnym momencie.

Celem tak pomyślanego projektu było propagowanie olimpizmu i idei olimpijskiej. W pierwszym etapie dokonano rozpoznania zakresu wiedzy uczniów klas IV-VI – dla których projekt był dedykowany – na temat olimpizmu. W tym celu przeprowadzono badanie sondażowe, które wykazało, że poziom wiedzy uczniów z zakresu problematyki olimpijskiej wykazuje duże braki. To badanie pozwoliło również określić zakres treści dydaktycznych, które miały być prezentowane uczniom za pomocą strony internetowej. Zdecydowano, że zamieszczane materiały będą koncentrowały się na przekazywaniu informacji i wiedzy o olimpizmie i ruchu olimpijskim, a podawane będą w formie ciekawostek, quizów, konkursów itp. A zatem za zgodą dyrektora placówki

¹⁴ Tamże, s. 82

¹⁵ J. Glinicki (2013), *Edukacja olimpijska w mojej szkole – program autorski*. W: A. Ogonowska – Słodownik (red.), *Zagadnienia kultury fizycznej, fizjoterapii i zdrowia w badaniach młodych naukowców*, s. 92

i w porozumieniu z nauczycielami innych przedmiotów opracowano stosowne treści, których adresatem była społeczność szkolna, a więc uczniowie, ich rodzice i nauczyciele zainteresowani problematyką olimpijską. Na stronie internetowej szkoły zaprojektowano zakładki z odpowiednią szatą graficzną, aby systematycznie umieszczać tam treści o tematyce olimpijskiej.

Przedstawiając założenia i efekty tego projektu podczas Ogólnopolskiej Konferencji Studenckich Kół Naukowych, student, który był odpowiedzialny za to przedsięwzięcie podsumował: „Regularnie aktualizowane treści, ciekawe quizy i konkursy z nagrodami wręczanymi na szkolnych apelach stały się zachętą do częstych odwiedzin witryny. Jednak największym sukcesem pedagogicznym tego programu była zaobserwowana poprawa zachowań uczniów wobec nauczycieli i kolegów, zarówno w sytuacjach codziennych, jak i podczas rywalizacji sportowej. Młodzież zaczęła odnosić się do innych z większą kulturą, częściej pomagano sobie w różnych sytuacjach, obserwowano większą solidarność w grupach rówieśniczych”¹⁶.

Powyższy pomysł spotkał się z dużym zainteresowaniem środowiska szkolnego, a samym uczniom przyniósł wymierną korzyść, zarówno dydaktyczną, jak i wychowawczą.

Podsumowanie

Wartości edukacyjnych ułożonych w sporcie i olimpizmie, nie da się zakwestionować. Są one powszechnie uznane i cenione. W procesie edukacji warto więc, odwoływać się do nich i wykorzystywać w nauczaniu i wychowaniu dzieci i młodzieży, ukazując przy tym szeroki kontekst dla ich stosowania, czyli zarówno w sporcie, jak i życiu poza nim. Jeśli pomożemy młodym odkrywać i poznawać prawdę, dobro i piękno i do tych wartości dążyć posługując się wzorami pochodzącymi ze sportu, to łatwiej im będzie dostrzegać to, że „olimpijczykiem” można być nie tylko w rywalizacji sportowej, ale także w zmaganiu się z wyzwaniami codziennego życia. Tak, jak o tym niegdyś napisałam w wierszu:

*Każdego dnia walczysz z samym sobą.
Ze swoją słabością, niechęcią, niemocą.
Każdego dnia podejmujesz wysiłek,
aby się umacniać i doskonalić.*

¹⁶ Tamże, s. 92

*Na bieżni swojego życia
codziennie jesteś olimpijczykiem,
bo podejmujesz wysiłek i biegniesz
po olimpijski medal człowieczeństwa¹⁷*

Wyrażam przekonanie, że interesujące programy z zakresu edukacji olimpijskiej, w które dzieci i młodzież, zarówno szkolną, jak i akademicką, uda się włączyć mogą stać się skutecznym narzędziem w procesie wprowadzania ich w wartościowe życie.

¹⁷ J. Derbich (2000), *Każdego dnia możesz być olimpijczykiem*. W: Z. i R. Żukowscy (red.), *Edukacja olimpijska w reformującej się szkole*. Warszawa: 117-120